

КИЇВСЬКИЙ СТОЛИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНИХ МОВ

Кафедра китайської мови і перекладу

**ВПЛИВ ПОЛІТИЧНИХ ЗМІН НА РОЗВИТОК КИТАЙСЬКОЇ МОВИ З
СЕРЕДИНИ 20-ГО СТОЛІТТЯ ДО СЬОГОДЕННЯ**

Курсовий проєкт
з напрямку підготовки
035.065.01 Мова і література (китайська)
4 курс, МЛК62-21

Паламара Святослава Ігоровича

Науковий керівник:
Старший викладач кафедри
китайської мови і перекладу
Факультету східних мов
Київського столичного університету
імені Бориса Грінченка

Ван Валерій Нінвінович

ВСТУП

Китайська мова, як одна з найдавніших і найпоширеніших мов світу, є унікальним феноменом, що відображає складні суспільно-політичні трансформації. Переклад уривка українською

Найвизначальнішою рисою китайської мови є її ієрогліфи: замість кількох десятків латинських букв китайська мова розвинула тисячі ієрогліфів, які представляють морфеми та слова. Це відрізняється від близькоспоріднених писемних систем, таких як японська та корейська, які, хоча й використовують багато тих самих ієрогліфів, можуть повністю функціонувати як чисто фонетичні системи письма. Китайські ієрогліфи мають найдовшу історію безперервного використання і є єдиними ідеограмами, які й досі використовуються щодня.

Немає єдиної думки щодо точної кількості китайських ієрогліфів, оскільки постійно додаються нові ієрогліфи для назв брендів чи нових технологічних продуктів. Китайсько-Український словник від С.А Колодко містить понад 80000 китайських слів. (1, С.А Колодко, 2004). До них входять складові вирази, усталені фрази та приклади, включаючи багато поширених слів класичної китайської мови, діалектних слів, чотири ієрогліфні ідіом, приказок та загальних наукових виразів як із природничих, так і з соціальних наук. З середини 20-го століття Китай зазнав значних політичних змін - від заснування Китайської Народної Республіки у 1949 році до реформ Ден Сяопіна 邓小平 та сучасної політики Сі Цзіньпіна 习近平. Ці зміни сильно вплинули на розвиток китайської мови, зокрема на її стандартизацію, лексику та семантику ключових термінів. Мова стала інструментом реалізації ідеологічних цілей, об'єднання нації та модернізації суспільства, що робить дослідження цього процесу важливим для розуміння взаємозв'язку між політикою та мовними трансформаціями.

Актуальність дослідження зумовлена потребою глибшого осмислення впливу політичних змін на розвиток китайської мови в умовах швидкої модернізації та глобалізації. Проблемна ситуація виникає через суперечність між традиційними лінгвістичними підходами, які зосереджуються на історичній еволюції мови, і сучасними мовними явищами, що формуються під впливом політичної ідеології. Наприклад, еволюція семантики термінів, таких як 同志 (товариш), від ідеологічного значення до нейтрального, або поява нових понять, як 改革开放 (реформи і відкритість), не повною мірою пояснюються наявними теоретичними знаннями. Крім того, сучасні тенденції, зокрема вплив цензури та цифровізації на мову, потребують нового теоретичного осмислення, оскільки старі підходи не враховують ці нові факти. Таким чином, проблема дослідження полягає у визначенні, як політичні зміни в Китаї з середини 20-го століття вплинули на стандартизацію, лексику та семантику китайської мови, і чому ці зміни потребують перегляду існуючих лінгвістичних концепцій.

Об'єктом дослідження є китайська мова в контексті політичних трансформацій з 1949 року до сьогодення. Предметом дослідження виступає вплив політичної ідеології та політики на стандартизацію, лексику та семантику китайської мови, що відповідає назві роботи та дозволяє зосередитися на конкретних аспектах мовних змін, спричинених політичними факторами.

Метою дослідження є виявлення впливу політичних змін у Китаї на розвиток китайської мови через аналіз ідеологічних і мовних трансформацій у період з середини 20-го століття до сьогодення. Зважаючи на об'ємну і досить абстрактну формулювання теми роботи, повне охоплення всього впливу політичних змін на розвиток китайської мови теоретично є неможливим. У зв'язку з цим дослідження буде проводитися клопітливо й формально, зосереджуючись на конкретних прикладах, причинно-наслідкових зв'язках ідеологічних засад та прагматичних рішень, які призвели до тих чи інших мовних трансформацій. При цьому очевидно, що політика, хоча й відіграє ключову роль у формуванні мовних процесів, не визначає повну парадигму суспільства. Мова, як багатогранне явище, завжди відображає різні сфери суспільного життя, тому в ній співіснують кілька центрів семантики - наприклад, політична та побутово-суспільна. Так, слово «товариш»同志 у політичному контексті набувало ідеологічного забарвлення в період Мао Цзедуна, але в побутовому вжитку могло зберігати нейтральне або навіть іронічне значення залежно від соціального середовища. З огляду на специфіку теми, у роботі також звертатимуться до політ філософії, зокрема до теорії марксизму, яка стала основою ідеологічних трансформацій у Китаї після 1949 року. Аналіз марксистських концепцій, таких як класова боротьба чи диктатура пролетаріату, допоможе розкрити, як ідеологія формувала мовні зміни, наприклад, у створенні нової політичної лексики чи переосмисленні традиційних понять. Таким чином, аналіз у роботі буде спрямований на розкриття цих багатосферних змін, уникаючи узагальнень, які могли б спростити складну природу мовних трансформацій.

Для досягнення цієї мети визначено такі **завдання**:

1. Проаналізувати політичний контекст Китаю у визначені історичні періоди (1949-1976, 1978-1990-ті, 2000-ті-дотепер) та його вплив на мовну політику.
2. Проаналізувати політичний і мовний контекст у Китаї до приходу Мао Цзедуна.
3. З'ясувати особливості мовних реформ і семантичних змін у період правління Мао Цзедуна (1949-1976).
4. Виявити мовні трансформації в період реформ Ден Сяопіна (1978-2000).

5. Оцінити вплив сучасних політичних змін (2001-2025) на мову, зокрема через цифровізацію та цензуру.

Матеріалом дослідження є різноманітні джерела, які дозволяють проаналізувати вплив політичних змін на розвиток китайської мови з середини 20-го століття до сьогодення. До них належать офіційні урядові документи, такі як закони та постанови про мовну політику, а також промови та виступи ключових політичних лідерів, зокрема Мао Цзедуна, Ден Сяопіна та Сі Цзіньпіна. Ці джерела надають можливість простежити, як ідеологічні настанови впливали на стандартизацію мови, введення нових термінів та зміну семантики існуючих слів. Крім того, використано лінгвістичні дослідження, які аналізують еволюцію китайської мови в контексті політичних подій, а також статистичні дані про рівень грамотності та поширення путунхуа. Медійні джерела, такі як газети, допомагають зрозуміти, як мовні зміни відображалися в повсякденному житті китайського суспільства. Комплексний аналіз цих матеріалів дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки між політичними трансформаціями та мовними процесами в Китаї.

Для вирішення поставлених завдань у роботі застосовуються такі **методи дослідження**. Історико-лінгвістичний метод використано для аналізу еволюції мови у зв'язку з політичними подіями, що дозволяє простежити, як реформи, наприклад просування путунхуа, залежали від ідеології. Метод семантичного аналізу застосовано для дослідження змін у значенні ключових термінів, таких як 同志 чи 改革开放, у промовах лідерів. Порівняльний метод використано для зіставлення мовних явищ у різні історичні періоди, щоб виявити спільні та відмінні риси. Аналіз першоджерел, зокрема промов і документів, допоміг оцінити ідеологічний вплив на мову.

Курсовий проєкт складається з вступу, чотирьох основних розділів, висновків та списку використаної літератури. Перший розділ присвячений аналізу політичного та мовного контексту в Китаї до приходу Мао Цзедуна 毛泽东. Другий розділ охоплює період правління Мао Цзедуна (1949-1976), включаючи аналіз мовних реформ і семантичних змін. Третій розділ зосереджений на реформах Ден Сяопіна (1978-2000), а четвертий - на сучасному періоді (2001-2025), з акцентом на цифровізацію та цензуру. У висновках будуть підсумовані результати дослідження, проведено порівняння між періодами та окреслені перспективи подальших наукових пошуків. Загальний обсяг роботи розрахований на 30 сторінок, що передбачає стислий, але ґрунтовний аналіз ключових аспектів без надмірного розширення теми.

РОЗДІЛ 1 Політичний і мовний контекст до 1949 року

Цей розділ надає короткий аналіз політичного контексту Китаю від початку 20 століття до 1949 року, коли Мао Цзедун прийшов до влади, встановивши Народну Республіку Китай. Також цей розділ аналізує лінгвістичний контекст який склався на цей час в інтелектуальному лінгвістичному колі до КНР. Цей період охоплює падіння династії Цін, еру воєначальників, громадянську війну та японську окупацію, що формували політичну арену, яка згодом вплинула на мовні політики та розвиток китайської мови.

Пізня династія Цін (1900-1911)

На початку 20 століття династія Цін перебувала в стані занепаду, стикаючись із внутрішніми повстаннями та зовнішніми інтервенціями. Боксерське повстання (1899-1901), антизахідний рух, спрямований на вигнання іноземців, було придушене міжнародною коаліцією, що включала західні держави, Росію та Японію. Це призвело до підписання Боксерського протоколу, який наклав на Китай важкі репарації та послабив його позиції. У відповідь уряд Цін запровадив реформи, зокрема скасування імператорської системи іспитів у 1905 році, та намагався встановити конституційну монархію. Але ще раніше династія Цін видала два Положення про школи у 1902 та 1904 роках. Однією з цілей початкової школи було "збільшення кількості грамотних громадян" (2, Saksaha: A Journal of Manchu Studies 15, 2018). Вже у 1906 році Цін видали указ про створення конституційної монархії. У 1908 році було оголошено принципи конституції, які забороняли неграмотним особам голосувати. Міністерство освіти поставило мету досягти рівня грамотності 1% до 1914 року, 2% до 1915 року та 5% до 1916 року (3, Saksaha: A Journal of Manchu Studies 15, 2018). Грамотність китайською мовою (Zhongguo wenzi 中國文字) стала нагальною потребою для підготовки до конституційних реформ.

Також існувала проблема розширення зони впливу Японії на Монголію і Маньчжурію. У зв'язку чим у 1907 році Міністерство освіти запропонувало створити Департамент маньчжурської та монгольської літератури (Man-Meng wenxue 滿蒙文學) в Імператорському коледжі, оскільки початкова навчальна програма приділяла більше уваги китайській мові за рахунок маньчжурської та монгольської. У 1908 році було створено Маньчжурсько-монгольський мовний коледж (Man-Mengwen gaodeng xuetang 滿蒙文高等學堂), метою якого було «виховання різнобічних фахівців із маньчжурської та монгольської мов, збереження національної сутності та сприяння важливим державним справам» (4, Saksaha: A Journal of Manchu Studies 15, 2018). Переглядаючи тримовну систему, династія Цін зберігала свою традицію tongwen 同文 «єдність письма» та 合璧 hebi (5, Saksaha: A Journal of Manchu Studies 15, 2018). Це все так чи

інакше сприяло змінам і в тогочасній китайській мові. До речі 国语 Guoyu або «Національна мова», яка нині є еквівалентом "мандарину", і найбільше використовується в Тайвані, під час саме династії Цін відсилало саме до маньчжурської мови. (6, Jeffrey Weng, 2018).

Однак ці зусилля не змогли зупинити зростання невдоволення, і в 1911 році Вуцзянське повстання, що розпочалося 10 жовтня, започаткувало Сінхайську революцію. Ця революція швидко поширилася, змусивши останнього імператора Пуї зректися престолу у 1912 році, завершивши понад дві тисячі років імператорського правління.

Додаткові деталі з джерел, таких як сторінка Управління історика Державного департаменту США. (7, Office of the Historian. Milestones). вказують, що революція 1911 року була лише першим кроком у процесі, який завершився революцією 1949 року. Тобто це було не два різних процеси, що ми далі також побачимо на лінгвістичній «спадкоємності» реформ початку двадцятого століття і КНР. Новий уряд Республіки Китай, хоча й був створений, не зміг об'єднати країну, що призвело до влади воєначальників.

Рання республіка та ера воєначальників (1912-1928)

У 1912 році було проголошено Республіку Китай, з Сунь Ят-сеном як першим тимчасовим президентом, обраним 29 грудня 1911 року та вступив на посаду 1 січня 1912 року. Однак республіка швидко зіткнулася з проблемами. Сунь передав владу Юань Шикаю, який став першим офіційним президентом у 1913 році, але правив авторитарно, розпустив КМТ, заборонив таємні організації та ігнорував тимчасову конституцію. У 1915 році Юань проголосив себе імператором, створивши Імперію Китаю, але через народне невдоволення змушений був зректися у 1916 році та помер того ж року. Його смерть призвела до ери воєначальників, коли Китай розпався на регіони, контрольовані різними військовими лідерами, а центральний уряд у Пекіні (běiyáng zhèngfǔ 北洋政府) уряд Бейян втратив реальну владу. На тлі повної втрати контролю над Китаєм династією Цін та широким націоналістичним революційним рухом за окремий і суверенний Китай, в цей час були проведені перші реформи національної китайської мови. І вже у 1913 році була проведена «Конференція Цзянсу-Чжецзян із уніфікації вимови». Ця конференція певний час не йшла дуже добре, одного разу організатор конференції Ван Чанг По ледь не дійшов до бійки з одним із делегатів Ван Цзун-пао. коли останній використав розмовний шанхайський вираз «рикша» huang-rao ch'e, Ван Чао почув його як мандаринську лайку «яйце черепахи», wang-rao після чого закатав рукави і вигнав промовця із зали. Це був останній раз, коли Ван Цзун-пао з'явився на конференції. (8, DeFrancis John, 1972). Це ще раз показало значущу проблему різноманітності діалектів і скалдність комунікації яку потрібно було згодом вирішити. Зрештою ця конференція змогла закінчитися вдало. Звукові символи залишилися обмеженими до 39 які були необхідними для представлення самих

звуків стандартної мови. Вони мали використовуватися лише для стандартної мови і не адаптуватися для запису різних діалектів прибережних районів. Стандартна мова була визначена шляхом фіксації вимови приблизно 6500 ієрогліфів у Словнику національної вимови (國音字典Guóyīn zìdiǎn). Нарешті, було досягнуто згоди щодо подання Міністерству освіти низки рекомендацій під загальною назвою "Як просувати національну вимову". Головними серед цих рекомендацій були: (1) Міністерство освіти має негайно оприлюднити алфавіт. (2) Міністерство освіти має закликати вищих посадовців у провінціях прискорити вивчення символів шляхом створення Бюро для поширення алфавіту національної вимови. (3) Курс національної літератури в початкових школах має бути замінений або доповнений курсом національної мови. Національну вимову повинні викладати вчителі початкових шкіл, а також вчителі курсів національної літератури в середніх і педагогічних школах. (4) Після публікації Словника національної вимови (國音字典Guóyīn zìdiǎn), національна вимова має вказуватися поруч із китайськими ієрогліфами в підручниках початкових шкіл і в усіх офіційних документах. (9, DeFrancis John, 1972). Саме тоді мандаринська мова почала закріплюватися у статусі як "Національна мова" (Guoyu 国语). Але результатом став компроміс, який китайці назвали Синьо-зеленим мандарином через його змішану якість. Пізніше цей змішаний мандарин був замінений наближенням до пекінського діалекту як стандарту. Але суперечки тривали як щодо того, яким має бути стандарт, так і щодо того, чи потрібна взагалі єдина офіційна мова. Згадуючи той час важливо акцентувати увагу на ще одному важливому інтелектуальному русі як «Рух Четвертого Травня» який викликаний протестами проти умов Версальського договору, які передали німецькі території в Китаї Японії, посилив націоналістичні настрої та заклики до модернізації. Цей рух також сприяв поширенню марксистських ідей, що призвело до заснування Комуністичної партії Китаю (Zhōngguó gòngchǎndǎng 中國共產黨) у 1921 році. Також «Рух Четвертого Травня» пропагував зміну китайської від класичної мови до розмовної як свідомий політичний і культурний акт, який мав би бути спрямованим на зміцнення Китаю через поширення грамотності та національної єдності. Цікаво що інтелектуали, що входили до «Руху Четвертого Травня» просували baihua 白话, вона же «проста» або «народна мова», саме як «живу» мову і протиставляли її класичній китайській класичній (Wényán 文言) як «мертвій» мови. (10, Jeffrey Weng, 2018). Ху Ши який вважається одним із найважливіших китайських мислителів і філософів XX століття виступав за демократизацію мови через і полегшення, що в принципі було послідовним виразом його республіканських ліберально-демократичних позицій які були натхненні західним лібералізмом. У 1917 році він написав своє найвідоміше есе під назвою «文學改良芻議» Wenxue Gailiang Chu yi (Скромна пропозиція щодо реформи літератури) в ній він виступив за «живу літературу» 活文学 Huó wénxué і протиставляв їй ледачу і шаблону «мертву літературу» 死文学 Sǐ wénxué:

«今之學者，胸中記得幾個文學的套語，便稱詩人。其所為詩文處處是陳言濫調，「磋跎」，「身世」，「寥落」，「飄零」，「蟲沙」，「寒窗」，「斜陽」，「芳草」，「春閨」，「愁魂」，「歸夢」，「鵲啼」，「孤影」，「雁字」，「玉樓」，「錦字」，「殘更」，.....之類，累累不絕，最可憎厭。

其流弊所至，遂令國中生出許多似是而非，貌似而實非之詩文。今試舉一例以證之：

熒熒夜燈如豆，映幢幢孤影，淩亂無據。翡翠衾寒，鴛鴦瓦冷，禁得秋宵幾度。麼弦漫語，早丁字簾前，繁霜飛舞。嫋嫋餘音，片時猶繞柱。

此詞驟觀之，覺字字句句皆詞也。其實僅一大堆陳套語耳。「翡翠線」，「鴛鴦瓦」，用之白香山《長恨歌》則可，以其所言乃帝王之衾之瓦也。「丁字簾」，「麼弦」，皆套語也。此詞在美國所作，其夜燈決不「熒熒如豆」，其居室尤無「柱」可繞也。至於「繁霜飛舞」，則更不成話矣。誰曾見繁霜之「飛舞」耶？

吾所謂務去濫調套語者，別無他法，惟在人人以其耳目所親見親聞、所親身閱歷之事物，一一自己鑄詞以形容描寫之。但求其不失真，但求能達其狀物寫意之目的，即是工夫。其用濫調套語者，皆懶惰不肯自己鑄詞狀物者也。(11, Ху Ши 1917)» (Сучасні вчені, які запам'ятали кілька літературних шаблонів, уже називають себе поетами. Їхні поезії та проза повсюди сповнені заялжених кліше: «блукання», «доля», «самотність», «скитання», «пил комах», «холодне вікно», «косе сонце», «запахна трава», «весняна опочивальня», «смутна душа», «мрія про повернення», «крик зозулі», «самотня тінь», «літерки гусей», «нефритова вежа», «вишиті слова», «залишки ночі» - і подібне, нескінченно, що викликає огиду. Ця вада призвела до того, що в країні з'явилося багато псевдопоезії та псевдолітератури, яка здається правильною, але насправді такою не є. Ось приклад для підтвердження:

Мерехтить нічна лампа, мов квасолина, відображаючи тремтливую самотню тінь, безладну, без опори. Холодна нефритова ковдра, крижані кахлі з парними качками, як витримати осінні ночі раз за разом? Легкі слова тонких струн, перед завісою у формі літери «дин» уже танцює густий іній. Ніжний відгомін звуку ще мить гуляє довкола стовпа.

На перший погляд, це слово здається вишуканим, кожне слово й фраза - поетичними. Насправді ж це лише купа заялжених кліше. «Нефритова ковдра», «кахлі з парними качками» - це доречно в «Пісні вічної скорботи» Бай Цзюй-і, бо там ідеться про імператорські покої. «Завіса у формі літери «дин»», «тонкі струни» - усе це шаблони. Цей вірш написаний у США, де нічна лампа аж ніяк не «мерехтить, мов квасолина», а в помешканні немає «стовпів», довкола яких

гуляв би звук. Що ж до «густого інею, що танцює», то це взагалі безглуздо. Хто коли бачив іній, який «танцює»?

Коли я кажу, що треба позбутися заялжених кліше, немає іншого способу, крім як кожному описувати власними словами те, що він сам бачив, чув і пережив. Головне - не втрачати правдивості, досягати мети точно описувати предмети й передавати почуття, і це вже буде майстерністю. Ті, хто вдається до шаблонів, - просто ледарі, які не бажають самі створювати слова для опису.)

Цим уривком досить доречно Ху Ши критикує шаблонність поезії та закликає до автентичності, він каж, що заїжджені фрази, які звучать красиво, втратили зв'язок із реальним життям і стали порожніми що є ключовою частиною його аргументів у цьому есе. Такі фрази як «愁魂» (скорбна душа), «身世» (доля людини), «芳草» (запашна трава) та інші вже встали моветоном через їх надмірну вживаність. Ця експлуатація клішованих символів як в українській наприклад «Калина червона в лузі гойдається» стала на думку Ху Ши не справжньою, підробною мовою. Або «翡翠衾» (смарагдова ковдра) та «鴛鴦瓦» (черепиця-юаньян): Ці образи доречні в «Пісні вічної скорботи» Бо Цзюйї, де описуються розкішні предмети імператора (юаньян - символ подружньої любові). Але в сучасному контексті вони недоречні й звучать штучно. Також Ху Ши був противником Єдиного Фонетичного Алфавіту.(12, DeFrancis John, 1972)

На цей момент мандарин вже являє собою не просто нову мову, а по суті новий тип мови. Класична китайська точно не була мовою народу, оскільки функціонувала в суспільстві, де не існувало масової грамотності. Натомість реформатори мови в Китаї прагнули націоналізованого суспільства, в якому грамотність була б універсальною, і використання “мови народу” було одним із практичних способів досягнення цього. Мабуть, як пише Джон Де Франціз, найбільший успіх фонетичного письма був досягнутий завдяки його використанню в Руху за масову освіту. На початку 1920-х років, коли Джеймс Єн 晏阳初 просував свої п'ятирічні плани ліквідації неграмотності в Чанша 长沙, Чіфу(нині Яньтай烟台). Він також розпочав перші експерименти з використання фонетичного письма. Якийсь час він відмовився від цієї спроби через сильний опір, з яким зіткнувся “практично з усіх боків”.(13, DeFrancis John, 1972), але пізніше спробував знову, коли рух здобув дещо більший авторитет. Рух за масову освіту використовував фонетичне письмо лише як допоміжний засіб до ієрогліфів, тобто як спосіб вивчення усталених ідеограм, і чітко вказував, що символи не повинні функціонувати як самостійна форма письма. Ще один китайський інтелектуал Фу Су-ньєнь 傅斯年 теж виступав за реформу китайської мови. Вранці 4 травня 1919 р. він очолив групу з приблизно 3000 студентів, щоб протестувати проти слабкої реакції уряду Китаю на Версальський договір, який передав провінцію Шаньдун до Японії. (14, Y. C. James Yen, 1926)

Фу Сзу-нінь, на відміну від інших, запропонував як спосіб подолання труднощів старого письма, яке він вважав перешкодою не лише для поширення грамотності, а й для розширення знань «серед небагатьох грамотних», розробити нову систему письма, засновану на римському алфавіті. Він сам не розробляв нову систему, але взявся викласти теоретичні принципи, які, на його думку, мали б керувати її створенням. Найголовнішим серед цих принципів було покладання на римський алфавіт як основу нової орфографії, але з додаванням символів, запозичених із кириличного алфавіту або спеціально створених для позначення незвичайних китайських звуків. Він виступав за політику прийняття однієї вимови як стандарту для всієї країни, на противагу окремому запису діалектів, щоб сприяти «єдиній національній мові», обравши для цього Синьо-зелений мандарин, який уже здобув певний статус після конференції 1913 року з уніфікації вимови. Він вважав за необхідне вказувати тони і також запропонував використовувати кілька спеціальних символів, не пов'язаних із вимовою, для вирішення проблеми омонімів. Хоча не всі повністю погоджувалися з принципами, висунутими Фу Сзу-нінем, найближче до одностайності було досягнуто в тому, що нова писемність має ігнорувати діалекти на користь стандартної національної мови. Пізніше, схожу версію китайського письма назвуть pīnyīn 拼音. Пізніше Y. R. Chao 趙元任. Також відомий як Чжао Юаньжень. Автор однієї з найважливіших книг по китайській граматиці «A Grammar of Spoken Chinese»(1965) і також співавтор відомої книжки «Concise Dictionary of Spoken Chinese»(1947) в 1921 році, викладаючи китайську мову в Гарвардському університеті сам розробив систему романізації письма і проводив експерименти з її використанням. У своїх перших спробах алфавітного письма багато чого було суто експериментальним. Вибір римських літер для позначення конкретних китайських звуків ще не був остаточно закріплений, і, що ще важливіше, позначення тонів залишалося гнучким, як свідчить його пропозиція, що тони потрібно вказувати лише зрідка за допомогою розділових знаків (крапок, ком тощо), розміщених перед складом. «Використання тональних позначок, - стверджував він, - також має бути необов'язковим, необхідним лише там, де їх відсутність призводить до неоднозначності або недостатньої звукової зрозумілості». (15, Vera Schwarcz, 1986). Ця невизначеність і гнучкість почали зникати на пізнішому етапі розвитку ідей Чао, які він представив у своєму внеску до спеціального номера National Language Monthly (16, Yuen Ren Chao, 1922) про реформу китайських ієрогліфів. Тут Чао також спростував заперечення проти романізації китайської мови і водночас запропонував двадцять п'ять «принципів, які кожен, хто пропонує національний фонетичний алфавіт, повинен ретельно враховувати». Головними серед них були використання лише двадцяти шести літер римського алфавіту без діакритичних знаків, написання складів, що утворюють слова, разом, і, найважливіше, запровадження фіксованої системи позначення тонів шляхом фундаментальної зміни в написанні складу. (17, DeFrancis John, 1972)

Якщо підсумувати цей період, то він був характеризований спробою стандартизації, демократизації знань і в першу чергу спрощення мови для кращого його засвоєння масами. Це було ключовим положенням для націоналістичного руху китайської інтелігенції того періоду. Для них було в край важливим мати грамотне населення яке б склало масове «ядро» нової китайської демократичної Республіки.

Північна експедиція та Нанкінське десятиліття (1926-1937)

У 1926 році Чан Кайші розпочав Північну експедицію, військову кампанію для перемоги над воєначальниками та об'єднання Китаю під владою Гоміндану 国民党. До 1928 року експедиція досягла успіху, і Гоміндан встановив столицю в Нанкіні. Однак напруга між Гомінданом і КПК(Комуністична Партія Китаю) зростає, що призвело до Шанхайської різанини 1927 року, коли тисячі комуністів було вбито чи заарештовано, розпочавши громадянську війну.

У наступне десятиліття, відоме як Нанкінське десятиліття 南京十年 воно ж «золоте десятиліття», уряд Гоміндану намагався модернізувати Китай через інфраструктурні проекти, економічний розвиток та реформи в освіті, але стикався з постійними викликами, включаючи повстання комуністів, повстання воєначальників та зростаючу японську агресію, зокрема після вторгнення Японії в Маньчжурію у 1931 році. Що до мови, то на той час на одному полюсі деякі прихильники уряду, очолюваного Гомінданом, створеного в Нанкіні в 1927 році, розглядали Guoyu 国语 як державну мову, яка мала стати 标准语 («стандартною мовою») єдиного народу Китаю. (18, DeFrancis John, 1984). Згідно з цією точкою зору, різні групи населення, позначені такими термінами, як китайці, монголи та тибетці, були пов'язані кров'ю з єдиним Mínzú 民族, що перекладається як «етнічна група», «національність» або «нація». Цей Zhōnghuá mínzú 中華民族 («Китайська нація») уявлявся як єдиний народ, що населяє унітарну державу, ідеалом якої була єдина мова, якою розмовляли б усі. Це було важливим політичним кроком який певним чином успадковував ідеї Руху Четвертого Травня, і прагнув до об'єднання Китаю, зважаючи на те що значна частина усього континентального Китаю урядом Гоміндану на той час не керувалася. На території Китаю на той час існувало маріонетковий уряд Маньчжурії під покровительством Японської Імперії ,а також значна частина керувалася так званими «кліками воєначальників».

Але були і сили які концепцію Китаю, населеного єдиним Mínzú 民族, відкидали, особливо ліві політичні сили, які стверджували, що Китай є багатонаціональною державою, що складається з різних національних груп, серед яких ханські китайці, найбільша з них, були лише однією. Кожна з цих етнічних груп чи національностей, на їхню думку, мала право на освіту своєю мовою. Тому вони

просували концепцію Mínzú yǔ 民族語, яку можна перекласти як «етнічна мова», «мова національності» або навіть як «національна мова» у зовсім іншому сенсі, ніж Guóyǔ 國語 («національна мова»). Національна мова, визначена терміном Mínzú yǔ 民族語, що застосовувалася до китайської, також називалася Dàzhòng yǔ 大眾語 («масова мова» або «популярна мова»), термін, який більше не використовується, і Pǔtōnghuà 普通話 («загальна мова» або «звичайна мова»). (19, DeFrancis John, 1984). Потім цей термін стане основним у КНР.

В ці роки також відродилися надії тих, хто сподівався на підтримку уряду в загальній програмі реформування письма. У 1930 році відбулася Національна освітня конференція у Нанкіні, там була ухвалена резолюція на підтримку Національного фонетичного алфавіту. Потім національна освітня конференція направила делегацію для обговорення цього питання з Чаном Кайші 蔣介石 та іншими високопосадовцями Гоміндану та уряду, усі з яких, як повідомлялося, були дуже захоплені фонетичними знаками як засобом боротьби з неграмотністю. Незабаром після цього Центральний виконавчий комітет Гоміндану ухвалив резолюцію, запропоновану Чан Кайші та багатьма іншими лідерами, які мали авторитет говорити від імені уряду. Резолюція закликала встановити чіткий термін для реалізації таких рекомендацій:

- «1. Усі партійні організації повинні наказати своїм членам використовувати цю фонетичну систему, щоб полегшити пропаганду партійних принципів.
2. Національний уряд має повідомити всіх посадовців і службовців, що вони повинні вивчити фонетичні знаки, щоб легко розуміти та допомагати вирішувати труднощі неграмотних мас.
3. Міністерству освіти слід доручити повідомити всі навчальні заклади, що вчителі та учні повинні вивчати фонетичні знаки та навчати маси». (20, DeFrancis John, 1972).

На радість прихильникам Національного фонетичного алфавіту, Міністерство освіти вжило заходів для виконання цих вказівок Центрального виконавчого комітету, видавши того ж року так званий Наказ про загальну мобілізацію. Повідомлялося про ентузіастичну реакцію з різних провінцій. У деяких місцях проводилися спеціальні кампанії з масовими зборами, лекціями та радіопередачами. Надії на справу ліквідації неграмотності були високими. Успіхи повідомлялися з Нанкіна: «практично всі вивіски державних установ написані ієрогліфами разом із фонетичними знаками». (21, DeFrancis John, 1972). Але досягнуті успіхи не відповідали сподіванням. Ця невідповідність характеризувала просування усього Національного фонетичного алфавіту з моменту його першого впровадження у 1913 році. Вже у 1935 Міністерство освіти Націоналістичного уряду 教育部 оприлюднило «Перший перелік

спрощених ієрогліфів»簡體字表, що містив 324 спрощених ієрогліфи. Документ мав назву: 教育部公布第一批簡体字表 «Міністерство освіти оприлюднює перший перелік спрощених ієрогліфів». Вони мали впроваджуватися в школах і використовуватися в усіх публікаціях. Однак через шість місяців цей перелік було скасовано, як повідомляється, через сильний опір деяких високопосадовців уряду. (22, Ping Chen, 1999).

Друга китайсько-японська війна (1937-1945)

Повномасштабне вторгнення Японії у 1937 році, розпочате інцидентом на мосту Марко Поло 7 липня, занурило Китай у Другу китайсько-японську війну. У відповідь Гоміндан і КПК сформували Другий об'єднаний фронт 第二次国共合作 для протидії японській окупації. Війна була руйнівною, з великими битвами, такими як битва за Шанхай, та Нанкінською різаниною 1937 року, де сотні тисяч китайських цивільних осіб було вбито. Під час війни уряд Гоміндану переїхав до Чунціна, тоді як КПК встановила бази в Яньані. Насамперед через війну, в цей час значних змін у мові не відбувалося.

РОЗДІЛ 2 Китайська мова і Китай під час правління Мао Цзедун

Щоб зрозуміти подальші зміни комуністами Китаю мови, нам слід поглибити розуміння світогляду марксіської топікою світу і зокрема мови. Щоб зрозуміти, як марксизм-ленінізм вплинув на китайську мову, необхідно звернутися до теоретичних основ самого комунізму, його адаптації в Китаї та ролі мови як інструменту ідеології. Марксизм-ленінізм, розроблений Карлом Марксом і розвинений Володимиром Леніним, базується на ідеї класової боротьби, повалення капіталізму та встановлення диктатури пролетаріату як перехідного етапу до безкласового суспільства. У Китаї ці ідеї були переосмислені Мао Цзедун, який адаптував їх до місцевих умов, наголошуючи на ролі селянства як основної революційної сили. Цим він більше був схожий на Есерів які також ставили акцент на селянстві. Цей ідеологічний зсув мав глибокий вплив на мовну політику та розвиток китайської мови. Мао наголошував на ролі селян як рушійної сили революції, що вплинуло на мовну політику: мова мала стати доступною для широких мас, насамперед селянства бо він вважав, що мова має бути не лише відображенням реальності, а й активним засобом її перетворення, а як перетворювати без драматичної більшості народу Китаю?

З точки зору класичного марксизму-ленінізму, мова - це не просто засіб комунікації, а відображення суспільних відносин і водночас інструмент їх зміни. Маркс писав, що свідомість людини формується її буттям, а мова є частиною цього процесу. У Китаї це розуміння посилювалося через практичну необхідність: щоб реалізувати комуністичні ідеї, потрібно було змінити спосіб мислення мас, а це вимагало трансформації мови.

Мао вважав, що мова має бути «зброєю революції». Він відкидав ідею нейтральності мови, стверджуючи, що вона завжди служить інтересам певного класу. У дореволюційному Китаї мова була інструментом еліти - вчених і чиновників, які використовували класичну китайську (言文). Під впливом марксизму-ленінізму вона стала "народною" (白话), що відповідало ідеї пролетарської культури. Цим він по факту, видозмінено, але продовжив лінгвістичні ідеї діячів руху 4-го травня яку я згадував раніше з їх акцентом на baihua(白话). Хоча треба також зазначити, що до діячів того руху входили не тільки центристсько-праві республіканці, а також ліві інтелектуали, розділяючи мовні ідеї своїх колег, і які потім сформуєть китайську комуністичну партію під проводом Чен Дуня, до якої долучиться сам Мао.

До речі теоретично сформовані ним ці ідеї були ще задовго до проголошення КНР. Наприклад у своїй роботі 在延安文艺座谈会上的讲话 (23, Mao Zedong, 1951) «Доповіді на форумі в Яньані про літературу і мистецтво» (一九四二年五月二日4 травня 1942 року), він прямо підкреслює необхідність використання мови мас для революційних цілей: «学习马克思主义就是用辩证唯物主义和历史

唯物主义的观点来观察世界，观察社会，观察文艺，而不是在文艺作品里写哲学论文。」 (24, Mao Zedong, 1951) Вивчення марксизму означає використання поглядів діалектичного матеріалізму та історичного матеріалізму для спостереження за світом, суспільством, літературою та мистецтвом, а не написання філософських трактатів у літературних творах.» Цим він існує в маркській топії і наголошує що для всебічного розуміння світу деалектичним матеріалізмом необхідно залучити маси до читання насамперед творів Маркса і Енгельса щоб нести світло революції, як він казав «перманентної революції».

Цей ідеологічний підхід визначив двоїсту природу змін у китайській мові на довгий час вперед. По-перше, вона стала інструментом модернізації. Спрощення і стандартизація мови були спрямовані на те, щоб зробити її зрозумілою для більшості населення, усуваючи складність і бар'єри, які існували раніше. По-друге, мова перетворилася на засіб ідеологічного впливу. Нові терміни, пов'язані з марксистськими ідеями, увійшли в лексикон, а революційні гасла стали ключовим елементом пропаганди, формуючи свідомість мас. Партійна номенклатура КНР робила велику ставку на «лінгвістичну інженерією», це була спроба переробити розум людей, переконавши їх брати участь у тоталізації дискурсу - дискурс, який би стосувався усіх. Комуністи будували нову людину, яка повинна була стати ідеальним носієм і взірцем комуністичної утопії. Усі аспекти реальності повинні були висловлювати єдиний світогляд до виключення всіх інших. Це вимагало від людей використовувати «правильне». Революційні умови, щоб сказати «правильні» революційні речі, підкреслюючи мовну форму, а також політичний зміст. Це мав бути єдиний рушійний організм, а мова повинна була стати інструментом консолідації. Такий онтологічний пафос комунізму, світовий мастодонтський масштаб, історична роль, ідея, яка веде людей шляхом правильної історії, що, наприклад, проявлялася в архітектурі сталінського радянського ампіру. Мова тут була хоч і значущим, але гвинтиком у потязі комунізму, який мав їхати історичними рейками до ідеального майбутнього.

Зрозуміло, що на першочергово Мао було важливо саме питання економіки і армії, це два стовпи на яких повинна була будуватися, матеріалістична по свої суті, комуністична революція. . «中国必须建立强大的国防军，必须建立强大的经济力量，这是两件大事。」 «Китай повинен створити потужну армію національної оборони та розвинути сильну економічну міць - це дві ключові справи» (25, Mao Zedong, 1951). Мова в цьому питанні мала, хоча б на першому етапі, але другорядну роль.

Лінгвістична інженерія Мао більше завдячувала його тоталітарним прагненням і прикладу Радянського Союзу, ніж китайській традиції. Мао Цзедун бачив мову як інструмент для реалізації свого комуністичного бачення Китаю - об'єднаної, соціалістичної та модерної держави. Навіть до приходу до Влади в його роботах,

таких як 在延安文艺座谈会上的讲话 «Доповіді на форумі в Яньані про літературу і мистецтво» (一九四二年五月二日4 травня 1942 року) (26, Mao Zedong, 1951), він підкреслює необхідність використання мови мас для революційних цілей. Він наголошував на важливості мови в революційних цілях: "学习马克思主义就是用辩证唯物主义和历史唯物主义的观点来观察世界·观察社会·观察文艺·而不是在文艺作品里写哲学论文。» Вивчення марксизму означає використання поглядів діалектичного матеріалізму та історичного матеріалізму для спостереження за світом, суспільством, літературою та мистецтвом, а не написання філософських трактатів у літературних творах.» Він наголошує що для всебічного розуміння світу діалектичним матеріалізмом необхідно залучити маси до розуміння і прийняття комунізму залучуючи їх до читання насамперед творів Маркса і Енгельса, а також Леніна. Незвичайно сильна віра Мао, а також комуністичних інтелектуалів у трансформаційну силу слів частково була результатом їхнього філософського матеріалізму - матеріалізму, який схилив їх до того, щоб безпосередньо пов'язувати мислення з мовою, яка не була ні духовною, ні суто абстрактною. Це, своєю чергою, спонукало їх вважати, що вони можуть змінювати думки людей, змушуючи їх вчити та повторювати слова, гасла і тексти, які виражали революційний світогляд. Слова були революційними інструментами, і щоразу, коли марксистські лідери розмірковували про їхню силу, механічні метафори природно спадали їм на думку.

З цього, також, і будується теза Мао про перманентну революцію як про цей непохитний потяг, який у разі навіть найменших зволікань чи затримок може втратити все. В промові «在最高国务会议上关于正确处理人民内部矛盾问题» «Про правильне вирішення протиріч серед народу» (27, Mao Zedong, 1951) Мао використовує нове семантичне і ідеологічне заряджене значення слова «революція» 革命, яке стане основним і глибоко маркським до приходу до влади Ден Сяопіна:

«社会主义革命的目的是为了解放生产力。农业和手工业由个体所有制转变为社会主义的集体所有制·私营工商业由资本主义所有制转变为社会主义所有制·必然要经过一个斗争的过程。这个斗争是革命的斗争·是一个阶级推翻另一个阶级的斗争。» «Метою соціалістичної революції є звільнення продуктивних сил. Перетворення сільського господарства та кустарного виробництва з індивідуальної власності на соціалістичну колективну власність, а приватної промисловості та торгівлі з капіталістичної власності на соціалістичну власність неминуче вимагає процесу боротьби. Ця боротьба є революційною боротьбою, боротьбою одного класу за повалення іншого класу.». По суті він формує класичну ленінську марксистську топіку про диктатуру

пролетаріату, який незважаючи не на що повинен спочатку отримати владу над усіма верствами влади і зокрема засобами виробництва, а потім має утримувати її від контрреволюційних елементів зокрема за допомогою мови, як інструменту впливу і закріплення певної парадигми. Саме в цей час до мови додається новий термін «контрреволюція» (反革命). До речі забігаючи трішки наперед апогеєм цьому контрреволюційному терору, насамперед як боротьба з комуністичним ревізіонізмом стане «культурна революція» 文化大革命, вона же «Велика культурна революція» 无产阶级文化大革命 1966-1976 р.

Отож, у 1949 Формується КНР. Політична програма включала земельну реформу, яка перерозподілила землю від поміщиків до селян, і кампанію "придушення контрреволюціонерів" (1950-1952), спрямовану на знищення опозиції. Ці заходи супроводжувалися ідеологічною пропагандою, яка активно використовувала мову для мобілізації населення. В цей час вийшли Директива про придушення контрреволюційної діяльності (1950) 《关于镇压反革命活动的指示》 і Положення про покарання за контрреволюційну діяльність (1951) 《中华人民共和国惩治反革命条例》. Як ми бачимо саме тут перший раз на офіційному політичному рівні використовується вищезгадане слово «контрреволюція» (反革命) і в пропагандичних цілях це слово одразу отримує негативне забарвлення.

Цікаве також питання зі словом «товариш» (同志). Бо якщо прослідити історично-політичну трансформацію цього слова в Китайській, то вона майже ідентична нашому радянсько українському аналогу. Наприклад якщо заглиблюватися в історію то ми можемо згадати відомого китайського письменника Фасяня, який був також будиським монахом який жив при династії Цін у 4 столітті до нашої ери. В його творі "Записки про буддійські країни" є такий уривок: «法顯、道整初到祇洹精舍，念昔世尊住此二十五年，自傷生在邊地，共諸同志遊歷諸國，而或有還者，或有無常者，今日乃見佛空處，愴然心悲.» "Коли Фасян і Даочжен вперше прибули до монастиря Джетавана, вони згадали, як Шак'ямуні проживав там двадцять п'ять років. Вони сумували, що народилися в віддаленій землі, і разом зі своїми товаришами подорожували різними країнами. Дехто повернувся, а дехто вже помер. Сьогодні вони нарешті побачили місце, де перебував Будда, і їх охопила глибока смуток." Фасян згадує своїх «товаришів» (同志), що вказує на спільну мету подорожі, і сумують за тими, хто повернувся або помер. Але цікаво, що слово «товариш» тут має позитивне семантичне побутове і індивідуальне значення, більше як «однодумець» чи просто «близька людина», так само як і в нашій мові. Це розуміння і використання цього слова зберігалося до 20го століття. Але в КНР майже в кожній промові Мао звертається до своїх співвітчизників використовуючи саме слово «товариш». Це цікаво, бо як і в нашій пострадянській лінгвістичній історії слово товариш в китайській мові, по перше

втратило свою індивідуалістичну натуру відношення інтимного одної людини до іншої і отримало більш, притаманний до комуністичної топіки, колективне забарвлення. Також зрозуміло тепер, як і у нас, це слово не може існувати, як мінімум в політичній сфері, без згадки про комунізм і без ідеологічного, хоча семантичне розуміння слова як «однодумець» зрозуміло залишається і виходить на перший і єдиний, майже трансцендентний план, як брат комуніст і такий же як я. Навіть я, люди існуюча вже давно в пострадянському світі при згадці слова «товариш» може не першочергово, але майже одразу згадую саме радянський варіант цього слово, і одразу маю асоціативно з комуністичним образ у голові. Що вже казати про китайців які по сьогодні існують в цій парадигмі.

Вже у 1953 році була створена Група сортування китайських ієрогліфів Дослідницького комітету з реформи китайських ієрогліфів, яка почала розробляти «Проект спрощеної таблиці часто вживаних китайських ієрогліфів». Експерти відібрали 700 спрощених символів на основі поширених спрощених символів, доповнили їх методом перетворення скоропису на звичайний шрифт і підготували перший варіант. Однак, Мао Цзедун не залишився задоволеним після прочитання. Він зазначив: «700 спрощених ієрогліфів недостатньо простими. Щоб створити спрощені ієрогліфи, нам слід більше використовувати скорописні ієрогліфи, з'ясувати правила спрощення, створити основні форми та спрощувати їх регулярним чином. Кількість китайських ієрогліфів також необхідно значно зменшити. Один ієрогліф може замінити кілька ієрогліфів. Тільки тоді, коли спрощені і форма, і число, його можна вважати спрощеним». [18] Оскільки повністю змінити китайські ієрогліфи на фонетичне письмо за короткий проміжок часу було б важко, Комітет з реформи китайських ієрогліфів очікував, що буде перехідний період використання як старих, так і нових ієрогліфів. Тому було вирішено знищити форму китайських ієрогліфів та послабити їхню ефективність, щоб створити всередині китайських ієрогліфів умови, що сприятимуть фонетизації. Ось переклад тексту українською мовою з урахуванням природності та правильної пунктуації.

Вже у 1953 році в рамках Комітету з реформи писемності було створено групу з упорядкування китайських ієрогліфів, яка почала працювати над проектом «Таблиці спрощених часто вживаних ієрогліфів» 常用汉字简化表草案. Експерти зосередилися на широко використовуваних спрощених ієрогліфах, доповнюючи їх методом адаптації курсивного письма до стандартного стилю, і відібрали 700 спрощених ієрогліфів, підготувавши перший проект. Однак Мао Цзедун, ознайомившись із ним, залишився незадоволеним. Він зазначив: «700个简体字还不够简，作简体字要多利用草体，找出简化规律，作出基本形体，有规律地进行简化。汉字的数量也必须大大减缩，一个字可以代替好几个字，只有从形体上和数量上同时精简，才算得上简化。»(28, Chinese Wiki)"700 спрощених ієрогліфів - це ще недостатньо просто. При створенні спрощених ієрогліфів слід

більше використовувати курсивні форми, знайти закономірності спрощення, визначити базові форми та спрощувати систематично. Кількість ієрогліфів також необхідно значно зменшити - один ієрогліф має замінити кілька інших. Лише одночасне спрощення форми та кількості можна вважати справжнім спрощенням." Комуністичні інтелектуали і лінгвісти зрозуміли, що перехід китайських ієрогліфів на фонетичну писемність у короткий термін був в принципі неможливим, Комітет із реформи писемності передбачав перехідний період, коли нові й старі ієрогліфи використовуватимуться паралельно. Тому було вирішено створити умови для фонетизації всередині самої системи ієрогліфів шляхом руйнування їхньої форми та послаблення їхньої функціональності через спрощення.

Поступово переходячи до мовних реформ, варто зупинитися на ключовій події в історії китайської мови. У 1955 року, коли в Китаї офіційно запровадили путунхуа «загальна мова»普通话, як стандартну мову. Ця реформа стала логічним продовженням зусиль Мао Цзедун та Комуністичної партії Китаю (КПК) з уніфікації країни після заснування КНР у 1949 році, адже мовна різноманітність залишалася однією з головних перешкод для національної єдності і комуністичної революції. Реформа 1955 року мала на меті створення єдиної мовної норми, яка б стала основою для освіти, адміністрування та ідеологічного виховання, що відповідало комуністичним принципам рівності й мобілізації мас.

Путунхуа був заснований на пекінському діалекті мандаринської мови, який уже використовувався в адміністративних і культурних центрах Північного Китаю. Вибір саме цього діалекту не був випадковим: пекінський діалект вважався престижним через його асоціацію з імператорським двором династії Цін і мав найширше географічне поширення серед мандаринських діалектів. Однак до 1955 року в Китаї не існувало єдиної стандартної мови, яка б об'єднувала всі регіони. Наприклад, носії кантонського діалекту в Гуандуні чи шанхайського діалекту у (吴语) в Шанхаї часто не могли зрозуміти один одного через фонетичні, лексичні та граматичні відмінності. Це створювало серйозні бар'єри для комунікації, особливо в контексті централізованого управління, яке було необхідним для реалізації комуністичних реформ.

У 1955 році, на конференції з питань мовної реформи, організованої Міністерством освіти КНР, путунхуа офіційно проголосили стандартною мовою. Це рішення було ухвалене після тривалих дискусій, які почалися, як я вже згадував раніше, ще в 1950-х роках, коли уряд КНР усвідомив необхідність уніфікації для модернізації країни. Путунхуа визначався як мова з фонетикою пекінського діалекту, лексикою північних діалектів мандарина та граматиною, заснованою на сучасній літературній китайській мові 白话文, яка стала стандартом після Руху 4 травня 1919 року. Це означало, що, наприклад, вимова

слова «країна» (国家) мала відповідати пекінській нормі - guójiā, а не регіональним варіантам.

У контексті комунізму реформа 1955 року мала глибоке ідеологічне значення. Мао Цзедун і КПК розглядали мову як інструмент для об'єднання нації під єдиною ідеологією. Путунхуа став символом єдності, усуваючи мовні бар'єри, які могли перешкоджати реалізації соціалістичного проєкту. Це відповідало марксистському принципу рівності: якщо раніше освіта й доступ до офіційної мови були привілеєм еліт, то путунхуа мав зробити мову доступною для всіх, особливо для селян і робітників, які становили основу суспільства. Наприклад, уніфікована вимова гасел, таких як «Служити народу» 为人民服务, забезпечувала їхнє однакове сприйняття в усіх регіонах, що було важливим для ідеологічного виховання.

Реформа також мала практичне значення. У сфері освіти путунхуа став основою для шкільних програм, що дозволило мільйонам дітей із різних регіонів навчатися за єдиними стандартами. В адміністративній сфері це полегшило управління країною, адже офіційні документи, радіомовлення та публічні виступи почали використовувати єдину мову. Наприклад, урядові директиви, які раніше могли інтерпретуватися по-різному через діалектні особливості, тепер мали єдину форму. Це було особливо важливим у контексті земельної реформи та кампанії «придушення контрреволюціонерів» (1950-1952), коли уряд потребував чіткої комунікації з населенням.

Однак запровадження путунхуа не було безпроблемним. У регіонах, де домінували інші діалекти, як-от Гуандун чи Фуцзянь, населення сприймало нову мову як нав'язану, що іноді викликало опір. Наприклад, носії кантонського діалекту вважали свою мову культурно багатшою, адже вона мала власну літературну традицію та використовувалася в комерційних центрах, таких як Гонконг. Незважаючи на це, уряд КНР активно просував путунхуа через школи, радіо та масові кампанії, що поступово зробило його домінуючою мовою в офіційному вжитку.

Таким чином, реформа 1955 року стала ключовим етапом у мовній політиці КНР, відображаючи комуністичні ідеали єдності й рівності. Путунхуа не лише уніфікував країну, а й став інструментом ідеологічного впливу, забезпечуючи однакове сприйняття революційних ідей у всіх регіонах. Ця реформа заклала основу для подальших змін, таких як запровадження пін'їню, які ще більше посилили доступність мови для мас. В продовження у 1956 році Державна рада взялася за спрощення письмової мови, щоб її було легше вивчати, скасувавши деякі старі ієрогліфи та розпочавши процес спрощення багатьох інших. Початковий список із 486 спрощених ієрогліфів показав середнє скорочення з шістнадцяти рисок на ієрогліф до восьми рисок. Значно довший список спрощених ієрогліфів був опублікований у 1964 році, а кількість радикалів -

основних компонентів, які використовуються для класифікації ієрогліфів, - зменшилася з 214 до 189. (29, Ji Fengyuan, 2003)

У 1957 році Мао ініціював кампанію «Ста квітів» 百花齐放, яка закликала інтелігенцію відкрито висловлювати свої думки, щоб «покращити» соціалізм. Однак кампанія швидко обернулася репресіями під час «Антиправої кампанії» 反右运动 (1957-1959), коли тих, хто критикував уряд, звинуватили в «правих ухилах» і відправили на перевиховання. У мовному плані це позначилося на появі нових термінів, таких як «правий ухил» 右倾 і «перевиховання» 改造 а також «ревізіонізм» 修正主义 які увійшли в офіційний дискурс. Так от наприклад в цитаті Мао від 27 лютого 1957 року: «修正主义·或者右倾机会主义·是一种资产阶级思潮·它比教条主义有更大的危险性» «Ревізіонізм, або правий опортунізм(правий ухил), є буржуазною ідеологією, яка становить більшу небезпеку, ніж догматизм.» (30, Mao Zedong, 1951). Ці слова відображали марксистську ідею боротьби з «класовим ворогом», а їхнє використання в пропагандистських текстах формувало суспільну свідомість, наголошуючи на необхідності ідеологічної чистоти. Цікаво що слово «ревізіонізм» в подальшому на певний час втратить негативну конотацію і стане позитивним явищем асоційованим з прогресом.

Важливо також згадати ще одну, подію: кампанія «Великий стрибок уперед» 大跃进 (1958-1962), яка була спрямована на швидку індустріалізацію та колективізацію сільського господарства. Мао прагнув зробити Китай економічно самодостатнім, але кампанія призвела до катастрофічних наслідків, зокрема Великого китайського голоду, який забрав мільйони життів. У мовному аспекті Великий стрибок спричинив появу нових термінів, пов'язаних із колективізацією, таких як «народна комуна» 人民公社 - сільськогосподарські кооперативи, які об'єднували селян для спільної праці. Гасла, як-от «Перевершити Британію за 15 років» 十五年赶上英国, активно використовувалися для мотивації населення. В промисловості з'являються терміни такі як «боєць» zhanshi 战士 як робітник виробництва, «вести бій» zhandou 战斗 в сенсі наполегливо працювати у виробництві і «лінія фронту» zhanxian 战线 ідеологічно заряджене мотивуюче слово в сенсі «робоче місце». Але згодом, через тотальний провал кампанії, слово «стрибок» 跃进 набуло негативного відтінку, асоціюючись із хаосом і втратами і до китайської мови додалось номінальне і негативне нове поняття як «Три гіркі роки» 三年困难时期 асоційованими з тогочасним (1959-1961) страшенним голодом який спричинив загибель мільйонів людей через необдуману модерністську політику влади.

У 1958 році, паралельно з Великим стрибком, була офіційно затверджена система пін'їнь 拼音, що стала ще одним важливим кроком у мовній реформі. Хоча підготовка до її створення почалася раніше, саме в 1958 році пін'їнь отримав статус офіційного стандарту транскрипції китайської вимови латинськими літерами. Ця система базувалася на путунхуа і мала на меті уніфікувати вимову в різних регіонах, полегшуючи навчання мови та її використання в освіті й адмініструванні. Наприклад, слова «революція» 革命 і «товариш» 同志 завдяки пін'їню отримало єдину вимову, що допомагало уникнути регіональних відмінностей. У контексті політики пін'їнь мав фундаментальне ідеологічне значення: він сприяв доступності мови для пролетаріату і полегшувало використання пропаганди і спрощенню формування нової «соціалістичної свідомості» завдяки уніфікації мови.

Такі терміни як «штурмові бригади» 突击队 tūjīduì, «мобільні загони» 机动队 jīdòngduì, «загони для розгону та переслідування» 轰赶队 hōnggānduì, загони з рогатками 弹弓队 dāngōngduì, «загони для створення шуму» 音响队 yīnxiāngduì і «загони для пошуку та захоплення» 搜捕队 sōubǔduì, стали звичайним і часто вживаними в пресі під час славнозвісної «війни з горобцями» 打麻雀运动, 消灭麻雀运动 і отримали ідеологічне та важливе мобілізаційне значення для залучення людей в колективній справі.

Після провалу Великого стрибка, у 1963-1965 роках, Китай увійшов у період «відновлення» 经济恢复时期, коли уряд намагався стабілізувати економіку після голоду. У цей час Мао почав втрачати вплив у партії, а його ідеї про перманентну революцію наštовхувалися на опір поміркованих лідерів, таких як Лю Шаоці та Ден Сяопіна. Це спричинить реакцію зі сторони Мао, який відчув, що втрачає «фундамент під ногами» і організує одну з найвідоміших в історії Китаю, подію і період як «Велика культурна революція» 无产阶级文化大革命 1966-1976 р. Але до цього, в період 1963-1965 роках, у мовному плані цей період позначений лише певним посиленням культу особи Мао: його праці, зокрема «Цитатник Мао Цзедуна» (毛主席语录), відомий як «Маленька червона книга», яка вийшла 5 січня 1964 року, стала основою для ідеологічного виховання, яка зіграє одну з ключових символічних і практичних значень під час культурної революції. Мова цитатника була простою, але насиченою революційним пафосом, що відповідало баченню Мао про мову як інструмент мобілізації мас. Вирази, як-от «Служити народу» 为人民服务 wèi rénmin fúwù, активно використовувалися в пропаганді, формуючи нову комуністичну свідомість.

Отже, якщо підсумовувати цей період то можемо зазначити певний успіх з точки зору масовізації мови. Мовна реформа та кампанії з підвищення грамотності мали на меті підвищити ефективність системи масових комунікацій, через яку Партія намагалася забезпечити проникнення своїх ідей у всі куточки країни та в усі верстви суспільства. Важливою частиною цієї системи була преса, яка використовувалася для зв'язку з партійними комітетами та грамотними меншинами по всій країні. Вона інформувала впливових осіб і тих, хто мав владу, про партійну політику, забезпечувала їх пропагандистськими матеріалами, а також навчала новим концепціям і гаслам, які використовувалися для маніпуляції мовою. Преса відігравала ключову роль у лінгвістичній інженерії, і за правління Комуністичної партії її масштаби швидко зростали. Загальний тираж усіх газет на випуск зріс із трьох мільйонів примірників на початку 50-их до понад 20 мільйонів копій на початку 60-их(31, Ji Fengyuan, 2003).

Велика культурна революція

Культурна революція (1966-1976) стала кульмінацією політичних і мовних змін, розпочатих у попередні роки. Ініційована Мао для відновлення його впливу після втрати авторитету через провал Великого стрибка, вона мала на меті знищення «капіталістичних елементів» (вищезгаданий правий ухил) і «ревізіонізму» 修正主義 в партії та суспільстві. Політика Культурної революції була спрямована на радикальну трансформацію культури, освіти та суспільних відносин, а мова стала, як ніколи, центральним інструментом для реалізації цих цілей. Тобто можемо побачити певну зміну політичних а також ідеологічних акцентів з економіки на культуру. Це було, до речі, зовсім не випадково. Мао Дзедун на початок 1965 року не мав вже майже ніякої системно-політичної влади в країні і був ще декілька років тому зсунений з влади Лю Шаоцинем. Тому зрозуміло, що виходом для нього стало захоплення культурного і суспільного поля. Він зробив ставку на революційну молодь і протиставляв її «старим і дурним» партійникам у владі які не зможуть привести людей до комунізму через їх старий «буржуазний» спосіб мислення. Мао знав, що він може оголосити відкриту війну Партії лише після того, як забезпечить контроль над трьома ключовими джерелами влади: Народно-визвольною армією Китаю (НВАК), Пекіном і національним апаратом пропаганди, медіа та культури. Щодо НВАК, він знав, що може покластися на міністра оборони Ліня Бяо; але він не довіряв начальнику Генерального штабу Ло Жуйціну, члену Секретаріату Центрального комітету, який підпорядковувався Ден Сяопіну та Пен Чженю. Тому в грудні 1965 року, готуючись до конфронтації з Партією, він скликав конференцію Постійного комітету Політбюро, на якій були висунуті сфабриковані звинувачення, що Ло чинив опір революційній лінії Мао. Після цього Ло був відсторонений, підданий жорстоким «сесіям боротьби», публічно зганьблений і звільнений. Ту варто одразу згадати що саме тоді формується нове поняття як «Червона гвардія» 紅衛兵

卫兵 вони же хуйвейбіни, це революційні комітети, переважно з молоді, які проводили масові кампанії формували новий суспільний дискурс, просякнутий революційною риторикою.

Хронологія Культурної революції, фактично розпочалася з «Повідомлення 16 травня» 1966 року, яке заклиало до боротьби з «буржуазними елементами» в партії. У 1966-1968 роках Червона гвардія, переважно студенти, проводила масові мітинги, вищезгадані «боротьбові сесії» проти «класових ворогів» і знищувала «чотири старі» (四旧): старі звичаї, культуру, звички та ідеї. У міру того, як пошуки ревізйонізму ширилися, орієнтуючись на газети, студенти ретельно аналізували вірші, оповідання, романи, п'єси та фільми. Вони почали вивішувати так звані «плакати з дрібними ієрогліфами» 小字报, на яких писали есе, викриваючи контрреволюційний зміст творів, які досі вважали цілком невинними. Багато з цих есе свідомо імітували стиль прози та метод аналізу Яо Веньюаня (32, , Ji Fengyuan, 2003). Цитата з книги Гао Юаня Born Red: «Нічого не повинно залишатися поза підозрою» підкреслює тогочасну атмосферу параної та тотальної недовіри, коли будь-який твір чи особа могли бути звинувачені в контрреволюційності. До речі сам Яо Веньюан був одним із членів «Групи з питань Культурної революції» 文化大革命领导小组, яка замінила собою інші партійні органи, такі як Секретаріат ЦК КПК, і стала ключовим інструментом Мао для реалізації його політики. Яо Веньюан також був автором статті 1965 року, яка критикувала п'єсу Хай Жуї відсторонений від посади за «ревізйонізм». Ця стаття стала символічним початком Культурної революції. Студенти імітували його стиль - різкий, звинувачувальний, із наголосом на ідеологічній «чистоті» - у своїх есе на xiaozibao. Мао свідомо, особливо активно в цей час, використовував семантично нечіткі терміни, такі як «чорні банди» 黑帮 чи «ревізйоністи» 修正主义, для визначення цілей Культурної революції, що дозволяло студентам і партійним активістам інтерпретувати їх на власний розсуд, спираючись на класову боротьбу. Потім це зіграє проти нього і він втратить владу над семантичним і інтерпретаційним апаратом культурної революції.

А після публікації плаката Не Юаньцзи 2 червня 1966 хуйвейбіни почали зосереджуватися на системі освіти. Студенти стали критично оцінювати підручники, методи викладання, а також ставлення, поведінку та походження самих викладачів. Наприклад, учитель англійської мови Гао Юаня був засуджений за такий уривок в оді лотосу, який він опублікував у провінційному літературному журналі.

У 1967 році створювалися революційні комітети, які замінили місцеві уряди. Активно проводилися акції «сесії боротьби» 斗争会, де принижували, били або навіть убивали своїх «ворогів». В одних із таких сесій будуть принижувати

майбутнього генерального секретаря Ден Сяопіна. Молодь була рушійною силою Культурної революції. Переважно студенти, активно критикувала вчителів, чиновників і навіть батьків за «буржуазні» погляди. Їхня діяльність зокрема включала масові мітинги, та знищення культурних пам'яток.

Кожен хуйвейбін носив з собою «Цитатник Мао», він повинен був знати його напам'ять. Саме тоді стають в край популярні цитати з цієї книги і гасла такі як: «Революція виправдана» 造反有理 «Революція - це не звана вечеря» 革命不是请客吃饭 і вже згадана «Служити народу» 为人民服务 яка закликала і мотивувала до самопожертви, «Політична влада виростає зі ствола рушниці» 枪杆子里面出政权 використовувались щоб виправдовувала насильство і терор того часу. «П'ять чорних категорій» 五类分子 Поміщики, багаті селяни, контрреволюціонери, «погані елементи» і праві зазнавали дискримінації, що формувало соціальну ієрархію. Його проста, але емоційно заряджена мова була доступною для мас і використовувалася для запам'ятовування революційних ідей. Ці фрази стали частиною повсякденного мовлення, формуючи нову комуністичну свідомість. Вона ще довго формувалала інтелектуальний дискурс в КНР і в свій час навіть перевершувала тираж Біблії.

Мао та «Центральна група з питань Культурної революції» спочатку були задоволені тим, що Червона гвардія жорстоко поводитися з «чорними категоріями» та капіталістами, тероризувала буржуазних інтелектуалів, спалювала книги та нищила культурну спадщину Китаю.

Мова під час Культурної революції була потужним інструментом пропаганди та ідеологічного виховання. Путунхуа, проголошена стандартною мовою в 1955 році, активно просувалася через освіту, радіо та масові заходи, що сприяло її поширенню навіть у регіонах із сильними діалектами, як Гуандун чи

Основні гасла Культурної революції відображали її радикальний дух: «Знищити чотири старі» 破四旧 pò sì jiù закликала до розриву з традиціями; «Революція виправдана» 造反有理 zàofǎn yǒulǐ виправдовувало бунт проти влади; «Скинути капіталістичних попутників» 打倒走资派 dǎdǎo zǒuzīpài спрямовувалося проти партійних діячів, звинувачених у підтримці капіталізму. Ці гасла, часто розміщені на плакатах і в газетах, були короткими, але потужними, що відповідало комуністичному принципу агітації через прості ідеї.

Але коли через деякий час більшість революціонерів усе ще не виявляли особливого бажання «бомбардувати штаби» 炮打司令部(Це знаменитий заклик Мао, опублікований у його плакаті 5 серпня 1966 року. «Штаби» символізували партійну еліту, яку Мао вважав «ревізіоністською», зокрема таких лідерів, як Лю Шаоці та Ден Сяопін. Мао хотів, щоб Червона гвардія атакувала цих

високопоставлених чиновників, але багато революціонерів зосередилися на легших цілях (як-от вчителі чи інтелектуали), а не на партійному апараті.) , стало очевидно, що Культурна революція зійшла з наміченого курсу.

До 1968 року Мао зрозумів, що Хуйвейбіни вийшли з-під контролю, і почав їхрозпускати. Багато її членів були відправлені в село в рамках кампанії «Вгору в гори, вниз у села»上山下, щоб «перевиховуватися» через працю, цікаво що дві третини репресованих цією компанією були монголи які активно протистояли уніфікації мови . У 1969 році Дев'ятий з'їзд КПК проголосив Лінь Бяо наступником Мао, але в 1971 році він загинув за загадкових обставин. Народно-визвольна армія (НВА) яка підтримувала Червону гвардію на початку, в1968 року була залучена для придушення хаосу, що показує її двоїсту роль як інструмента стабілізації. Після цього особливий хаос і терор завершився.

Останнім кроком була кампанія «Критика Лінь Бяо та Конфуція» (批林批孔运动, 1973-1976) атакувала Лінь Бяо і Конфуція як символи традиційної культури.

Культурна революція завершилася в 1976 році зі смертю Мао та арештом «Банди чотирьох» - групи радикальних лідерів, які підтримували кампанію.

У 1982 році колишній лідер Червоної гвардії описав, що відбувалося під час Культурної революції: «Спочатку уряд (Мао) виступив проти інтелектуалів, потім проти членів партії, а потім проти студентів. Усі ми були використані" Фрази на кшталт «нас використали» 被利用, «нами маніпулювали被背叛«нас зрадили» 被操і «ми були наївними» 天真постійно повторюються у спогадах колишніх червоноармійців. (33, Ji Fengyuan, 2003).

Культурна революція залишила глибокий слід у китайській мові та суспільстві. Стандартизація путунхуа прискорилося, але втрата регіональних діалектів і культурної спадщини стала значною ціною. Знищення «чотирьох старих» призвело до втрати літературних текстів і традицій, що вплинуло на лексику та літературний стиль. Політично коректна мова створила атмосферу страху, де вільне висловлювання стало небезпечним. Травма від репресій і хаосу сформувала суспільну свідомість, впливаючи на сприйняття мови як інструмента влади. Молодь, яка пережила ці зміни, стала поколінням, що поєднувало ідеологічну відданість із розчаруванням, що вплинуло на подальший розвиток Китаю.

РОЗДІЛ 3

Китайська мова і Китай під час правління Ден Сяопіна

Після смерті Мао Цзедуну в 1976 році Китай опинився на роздоріжжі. Культурна революція залишила країну економічно виснаженою, соціально роздробленою та ідеологічно дезорієнтованою. У цей критичний момент Ден Сяопін, який раніше зазнав репресій через звинувачення в «капіталістичних тенденціях», повернувся до політичного життя, щоб очолити Китай у нову еру. Його сходження до влади в 1978 році, після перемоги над Хуа Гофеном на 3-му пленумі 11-го Центрального комітету Комуністичної партії Китаю (КПК), стало поворотним моментом, що започаткував політику «реформ і відкритості» 改革开放, gǎigé kāifàng. Ці реформи не лише трансформували економіку, але й мали глибокий вплив на мову, освіту та суспільство, змінивши спосіб, у який китайська мова розвивалася та використовувалася. Треба також зважати на його більш прагматичний світогляд, як він казав «**不管黑猫白猫，捉到老鼠就是好猫。**» «Не важливо, чи кіт чорний, чи білий, якщо він ловить мишей, то це хороший кіт.» То на відміну від Мао, де мова була інструментом ідеологічного контролю з акцентом на стандартизацію путунхуа (普通话) та спрощення ієрогліфів, період Ден Сяопіна зробив мову більш відкритою та глобально орієнтованою.

Політика «реформ і відкритості» змінила Китай із ізольованої, централізовано планової економіки на соціалістичну ринкову економіку, інтегровану в глобальний ринок. Лібералізація економіки, залучення іноземних інвестицій, створення спеціальних економічних зон і розвиток приватного сектору призвели до швидкого економічного зростання. Ці зміни вплинули на мову, спричинивши появу нових термінів, пов'язаних із ринковою економікою, технологіями та міжнародними відносинами, таких як «економічна зона» 经济特区 чи «приватне підприємство» 私营企业.

В цілому всі його економічні і ідеологічні зсуви в першу чергу насичили китайську мову новими іноземними словами такими як «комп'ютер» (电脑) і «інтернет» (互联网) і іншими. Ден запропонував «соціалізм з китайською специфікою» (中国特色社会主义). Тобто запровадив обмежений капіталізм і ринок, додавши таким чином до мови нові слова такі як «акція» (活动), «знижка» 折扣 та інші. Тому слово «Ринок» (市场) при Мао мало саме негативну конотацію, асоційовану з капіталізмом і ворожими елементами. При Дені Сяопіні Позитивне значення, символ економічної свободи. У промові 1984 року Ден прямо заявляє, що «**市场经济不等于资本主义，社会主义也有市场**» (34,

Deng Xiaopin, 1983). «соціалізм також має ринок», переосмислюючи термін як ключовий для розвитку і іманентний самому соціалізму.

В період Мао, де мова була більш ізольованою та ідеологічно насиченою, період Ден Сяопіна зробив мову більш динамічною, відкритою до зовнішнього впливу, відображаючи глобалізацію та модернізацію Китаю. Наприклад, у промовах Мао, таких як «在最高国务会议上关于正确处理人民内部矛盾问题» (35, Mao Zedong, 1951). «Про правильне вирішення протиріч серед народу» (1957), цей термін «революція» (革命) вживався для підкреслення боротьби проти «капіталістичних ворожих елементів». Як наприклад тут «社会主义革命的目的是为了解放生产力。农业和手工业由个体所有制转变为社会主义的集体所有制，私营工商业由资本主义所有制转变为社会主义所有制，必然要经过一个斗争的过程。这个斗争是革命的斗争，是一个阶级推翻另一个阶级的斗争。»

«Метою соціалістичної революції є звільнення продуктивних сил. Перетворення сільського господарства та кустарного виробництва з індивідуальної власності на соціалістичну колективну власність, а приватної промисловості та торгівлі з капіталістичної власності на соціалістичну власність неминуче вимагає процесу боротьби. Ця боротьба є революційною боротьбою, боротьбою одного класу за повалення іншого класу.». Ден Сяопін, навпаки, використовував «революцію» рідше і в іншому контексті - як історичну подію чи метафору прогресу, а не активну боротьбу. І скоріше наголошував на ній як на пройдешній події, а не семантично перманентній яка була при Мао.

Акцентуючи на другій революції, одна з його робіт має назву: «改革是中国的第二次革命。» (36, Deng Xiaopin, 1983) . «Реформи - це друга революція Китаю». У ній Ден описує економічні реформи, розпочаті в 1978 році, як «другу революцію», протиставляючи їх першій революції - комуністичному захопленню влади в 1949 році. Однак тут «революція» (革命) не пов'язана з класовою боротьбою чи капіталізмом як ворогом, а є метафорою для масштабних економічних і соціальних змін. Ден використовує цей термін, щоб підкреслити важливість реформ, захопивши увагу слухаючих ідеологічно зарядженим терміном, але без ідеологічного протистояння, характерного для Мао. Капіталізм у його дискурсі не є ворогом, а радше джерелом економічних інструментів, таких як ринкові механізми. У його промовах, також, частіше з'являються терміни, пов'язані з економікою та модернізацією, такі як «ринок» 市场, «реформи» 改革, і «розвиток» 发展. Політичний акцент знову перейшов з культури і мови на економіку і тепер вперше на зовнішню політику і дипломатію.

Освітні реформи Ден Сяопіна також мали значний вплив на мову. Відновлення національних іспитів Гаокао 高考 у 1977 році, скасованих під час Культурної революції, і введення дев'ятирічної обов'язкової освіти в 1986 році розширили доступ до освіти. Путунхуа, проголошений стандартною мовою в 1955 році, став основою освітньої системи, що забезпечило єдині стандарти навчання по всій країні. Зростаюча увага до науки і технологій призвела до розвитку спеціалізованої термінології, наприклад, «інформаційна технологія» 信息技术 чи «біотехнологія» 生物技, що відображало зміну суспільних пріоритетів від ідеологічної боротьби до економічного розвитку. З 1978 року, після прийняття політики відкритих дверей, англійська мова стала предметом національного іспиту Гаокао, що підкреслило її важливість для модернізації. У середині 1980-х років були розроблені національні програми для викладання англійської в середніх школах і коледжах, стандартизуючи освіту.

«Другий раунд спрощених китайських ієрогліфів» 第二次汉字简化方案 був спробою реформи письма, яку запровадила Народна Республіка Китай (НРК) 20 грудня 1977 року, який мав замінити «Перший раунд спрощених китайських ієрогліфів» 汉字简化方案 прийнятий ще при Мао 31 січня 1956 року. Метою було ще більше спростити китайські ієрогліфи, замінивши вже існуючі спрощені форми, запроваджені в 1950-х роках. Пропозиція включала два списки: перший із 248 ієрогліфів для спрощення та другий із 605 ієрогліфів для оцінки. Однак через широке невдоволення та плутанину, зокрема через штучні зміни, які не мали історичних підстав, реформу офіційно скасували 24 червня 1986 року. З того часу НРК використовує перші спрощені ієрогліфи як офіційний стандарт, хоча скасування не виключило можливості обережних подальших реформ спрощення.

Мовна політика Дена продовжувала просувати стандартизацію путунхуа, що було закріплено «Законом про національну мову» 国家通用语言文字法 1982 року. Цей закон офіційно визначив путунхуа як єдину офіційну мову КНР, що сприяло її домінуванню в освіті, медіа та адмініструванні. Спрощені ієрогліфи та пін'їнь, запроваджені раніше, залишалися стандартами, полегшуючи навчання та міжнародну комунікацію. Водночас глобалізація привела до появи нових мовних викликів, таких як інтеграція іноземних термінів і збереження мовної чистоти.

У січні 1988 року Державна комісія з мов і Державна комісія з освіти опублікували документ під назвою «Список поширених ієрогліфів сучасної китайської мови» 现代汉语常用字表, який став важливим кроком у стандартизації китайської мови після реформ Ден Сяопіна. Цей документ складався з двох частин: перша містила 2500 найпоширеніших ієрогліфів, а друга - 1000 менш поширених, що загалом охоплювало базовий лексикон, необхідний

для повсякденного спілкування, освіти та друку. Метою цього списку було спростити процес навчання грамоти, зробивши його доступним для широких мас, зокрема селян і робітників, що відповідало прагматичному підходу Ден Сяопіна до модернізації та економічного розвитку. Цей документ відображав політичну стратегію Ден Сяопіна, спрямовану на підвищення рівня грамотності як основи для індустріалізації та інтеграції Китаю в глобальний світ, водночас уникаючи надмірного ускладнення мови, що могло б перешкодити масовому навчанню. Його важливість полягає в тому, що він заклав основу для уніфікації мови, полегшивши доступ до освіти та сприяючи економічному піднесенню.

Другий ключовий документ, «Список стандартних ієрогліфів сучасної китайської мови» 现代汉语规范字表, був опублікований Державною комісією з мов і Державною адміністрацією преси та видань у березні 1988 року. Цей список включав 7000 ієрогліфів, охоплюючи не лише повсякденний лексикон, але й технічні, наукові та літературні терміни, що робило його більш всебічним інструментом для різних сфер життя. Його мета полягала в забезпеченні єдиних стандартів для освіти, науки, офіційних документів і медіа, що відповідало амбіціям Ден Сяопіна створити сучасну індустріальну державу з сильною культурною ідентичністю. Політичне значення цього документа полягає в тому, що він підтримував ідею уніфікації мови як частини ширшої політики «реформ і відкритості», сприяючи стабільності та ефективності адміністрування в умовах економічного зростання. Важливість цього списку зумовлена його внеском у стандартизацію мови для науково-технічного прогресу та міжнародної інтеграції, хоча дискусії про баланс між доступністю й збереженням культурної глибини тривають. Разом ці два документи відіграли вирішальну роль у формуванні сучасної китайської мови, відображаючи прагнення Ден Сяопіна поєднати економічну модернізацію з культурною єдністю, що стало ключовим елементом його спадщини.

Важливо також згадати Кризу на площі Тяньаньмень у 1989 році, відома як «Інцидент 4 червня» (六四事件, liùsì shìjiàn) у Китаї, була студентськими протестами, які вимагали демократії, свободи слова та боротьби з корупцією. Ці протести, що розпочалися після смерті Ху Яобана 15 квітня 1989 року, досягли піку в травні-червні, коли тисячі людей зібралися на площі Тяньаньмень у Пекіні. Події завершилися жорстоким придушенням 4 червня, коли армія відкрила вогонь по демонстрантах, що призвело до сотень, можливо, тисяч жертв, хоча точна кількість залишається спірною. Мова відіграла ключову роль як у вираженні протесту, так і в контролі з боку влади, формуючи наратив навколо цих подій.

Протестувальники, зокрема студенти, використовували гасла, плакати та листівки для вираження своїх вимог. В університетських кампусах, як-от у Пекінському університеті, з'явилися великі плакати з гаслами, такими як «Дайте мені демократію або дайте мені смерть» 给我民主 · 否则给我死, «Хай живе демократія» 民主万年, « Протидійте корупції в уряді» 反对政府腐败, «протидійте привілеям!» 反对特权 ! , та «Патріотизм - це не злочин» 爱国不是罪(37, Wikipedia. Student posters and leaflets during the 1989 Tiananmen Square protests and massacre) Ці гасла відображали їхні прагнення до політичних реформ, свободи слова та боротьби з корупцією, що було центральною темою протестів. Крім того, під час маршу до площі студенти викрикували гасла, як «Ми хочемо свободи преси!» 我们要新闻自由 ! і «Борімося з корупцією!» 打击腐败 ! , щоб залучити підтримку натовпу Ці вирази були простими, але емоційно зарядженими, що відповідало комуністичному принципу агітації через доступні ідеї, хоча й використовувалися для протилежних цілей.

Студенти також склали петиції з вимогами, як-от скасування цензури та оголошення активів партійними лідерами, що відображало їхнє прагнення до прозорості У листівках і плакатах часто використовувалися терміни, як «демократія» 民主 і «свобода» 自由, які вже існували в китайській мові, але набули нового ідеологічного значення в контексті протестів, асоціюючись із західними демократичними ідеалами. Наприклад, символ «Богиня демократії» 民主女神, створений студентами, був вираженням їхніх прагнень через візуальну мову, що доповнювала вербальні гасла. Водночас уряд використовував власну «лінгвістичну інженерію», називаючи протестувальників, старим добрим словом, яке вже давно служило на користь владі як «контрреволюціонери» 反革命 щоб виправдати репресії. Це ілюструє двоїсту роль мови в політичних конфліктах: як інструменту протесту та як засобу контролю.

РОЗДІЛ 4

Китайська мова і Китай в кінці 20-го і на початку 21-го століття.

Ден Сяопін, померлий 19 лютого 1997 року, залишив Китай на шляху економічних реформ, розпочатих у 1978 році, відомих як «реформи та відкритість» (改革开放). Його наступники, Цзян Цземінь (1989-2002) і Ху Цзіньтао (2002-2012), продовжували цю політику, більше фокусуючись на економічному зростанні, глобалізації та інтеграції в світову економіку. Моя робота показує, що мовна політика в цей період була спрямована на стандартизацію путунхуа.

Цзян Цземінь прийшов до влади в умовах політичної нестабільності після подій на площі Тяньаньмень у 1989 році. Його призначення було частиною зусиль партії стабілізувати ситуацію після масових протестів, що відбувалися на тлі економічних реформ Ден Сяопіна. Цзян, народжений у 1926 році в провінції Цзянсу, мав технічну освіту (інженер-електрик) і досвід роботи в промисловості, що вплинуло на його прагматичний підхід до управління. У 1993 році він став Президентом КНР, об'єднавши в собі ключові посади, що забезпечило йому контроль над партією, державою та армією.

Його політична програма продовжувала політику «реформ і відкритості», розпочату Ден Сяопіном у 1978 році. Ця політика включала лібералізацію економіки, залучення іноземних інвестицій, створення спеціальних економічних зон 经济特区 jīngjì tèqū та розвиток приватного сектору. За даними Britannica, економічне зростання за його правління досягло середнього рівня 9,5% на рік, що зробило Китай однією з провідних економік світу.

Цзян Цземінь відомий своєю теорією «Три представництва» 三个代表, яка була включена до Конституції КПК у 2002 році. Ця ідеологія стверджує, що партія має представляти «розвиток передових продуктивних сил, орієнтацію передової культури та фундаментальні інтереси переважної більшості народу». Це було значним ідеологічним зрушенням, яке дозволило приватним підприємцям приєднатися до партії, визнаючи їхню роль у економічному розвитку. Ця теорія відображала прагнення Цзян Цземіня адаптувати комунізм до ринкової економіки, що вплинуло на мову офіційних документів і медіа.

1. Розвиткові тенденції передових продуктивних сил 代表中国先进生产力的发展要求 Це означає, що партія має підтримувати найпередовіші та продуктивні сектори економіки, включаючи приватний бізнес і підприємців. Це відображало прагнення адаптуватися до економічних змін і підтримувати найдинамічніші частини суспільства.

2. Орієнтації передової культури 代表中国先进文化的前进方向: КПК має просувати найпрогресивніші та передові аспекти китайської культури, включаючи науку, освіту та мистецтво. Це підкреслює важливість культурного розвитку, зокрема мови, як частини національної політики.

3. Фундаментальні інтереси більшості китайського народу 代表中国最广大人民的根本利益: КПК має захищати та просувати інтереси більшості китайського населення, забезпечуючи, що їхні потреби та бажання будуть задоволені. Це означає, що партія повинна бути відповідальною перед народом і працювати на благо суспільства.

Теорія була значущою, оскільки легітимізувала входження приватних бізнесменів і представників буржуазії до лав КПК, що було відходом від традиційного марксистського підходу, який фокусувався виключно на представництві пролетаріату. Це сприяло більшій глобалізації як самої країни так і мови. Де факто теорія була частиною зусиль Цзян Цземіня модернізувати та адаптувати ідеологію КПК до змінюючихся економічних і соціальних умов, особливо після реформ Ден Сяопіна. Вона мала на меті забезпечити, що КПК залишиться релевантною та при владі, представляючи найдинамічніші та впливові сектори суспільства.

У мовному плані «Три представництва» сприяли появі нових фраз і термінів, які відображали економічну модернізацію. Наприклад, нові терміни «передові продуктивні сили» 先进生产力 та «передова культура» 先进文化(38, News of Communist Party of China) стали частиною політичного дискурсу, підкреслюючи необхідність інновацій і глобальної інтеграції. Це змінило риторичку партії, зробивши її більш відкритою до ринкових концепцій, що відобразилося в офіційних заявах і пропаганді. Ця ідеологія сприяла появі нових лексичних одиниць, пов'язаних із бізнесом і технологіями, що стало частиною мовного ландшафту.

При правлінні Цзян Цземіна на фоні подальшої глобалізації важливе значення отримує державний китайський канал CCTV який ще при Дені Сяопіні стане важливим інтелектуальним і мовним уніфікатором і найбільшим каналом у 1985. У 1980-х роках національні телевізійні трансляції на CCTV використовували виключно путунхуа, що сприяло його поширенню серед населення, особливо в регіонах, де домінували діалекти. У 1990 під час реформ було введено нові стандарти для CCTV - «доступність» 负担能力 і «прийнятність» 可接受性, що послабило попередній державний контроль. Доступність стосувалася здатності купувати програми, тоді як прийнятність вимагала, щоб зміст програми був прийнятним, запобігаючи трансляції матеріалів із неналежним вмістом або таких, що висловлюють погляди, які суперечать КПК. дочірня компанія CCTV, CITVC, China Television Corporation у Каліфорнії для поширення контенту CCTV у США. У 2000 році було запущено повністю англomовний канал CCTV, відомий

як CCTV-9 або CCTV International. Це сприяло експорту контенту в США. Китай використовував англійську мову для інтеграції у світ, що було частиною ширшої стратегії модернізації. Молодь, яка навчалася в умовах реформ, стала провідником змін, активно використовуючи нові терміни в повсякденному житті. Наприклад, студенти, які вивчали англійську, сприяли появі кода-міксингу, коли китайська мова інтегрувала англійські слова, як-от "OK" (OK) чи «cool» 酷, що відображало вплив глобалізації.

Ключовим документом під час правління Цзян Цземіна стає «Закон Китайської Народної Республіки про стандартну розмовну та письмову китайську мову» 中华人民共和国国家通用语言文字法 від 31 жовтня 2000 року. Цей закон остаточно завершив 50-річну боротьбу за інтеграцію путунхуа. Закон чітко визначає її стандартною розмовною та письмовою китайською мовою. Вона набуває статусу загальнонаціональної мовою. Закон встановлює, що путунхуа та стандартизовані ієрогліфи повинні використовуватися державними органами як офіційна мова, за винятком випадків, передбачених іншими законами. У сфері освіти та навчання в школах та інших освітніх установах ці стандарти повинні бути основною мовою викладання. Крім того, закон заохочує використання стандартної мови в усіх публічних сферах, таких як ЗМІ, транспорт, адміністрація та судочинство, для забезпечення ефективної комунікації та національної єдності, що детально описано в статтях 9 та 10(39, Ministry of education. The People's Republic of China). Цей закон став надзвичайно великим кроком до формування єдиної китайської ідентичності і єдності.

Наступник Цзян Цземіна Ху Цзіньтао, який очолював Китай з 2002 по 2012 рік як Генеральний секретар Комуністичної партії та Президент, проводив дуже схожу політику, спрямовану на економічний ріст, колективне лідерство та глобальну інтеграцію. Його мовна політика, продовжуючи своїх попередників, зосереджувалася на просуванні путунхуа та розвитку англійської мови, особливо перед Олімпійськими іграми 2008 року, водночас зменшуючи підтримку мов національних меншин, як-от уйгурської та тибетської.

Політиці Ху Цзіньтао притаманне доволі прагматичне і технократичне ставлення до державотворення. Він впроваджує в свій термінологічний і дискурсивний апарат такий новий термін як «Науковий погляд на розвиток», 科学发展观. Ця концепція інтегрує марксизм із сучасною реальністю Китаю, акцентуючи увагу на сталому розвитку, соціальному забезпеченні, гуманістичному суспільстві та збільшенні демократії. Вона стала ключовою частиною теоретичної системи соціалізму з китайською специфікою, офіційно визнаною як розвиток марксизму-ленінізму, думки Мао Цзедуна, теорії Ден Сяопіна та «Трьох представлень» 三个代表

«Науковий погляд на розвиток» був частиною більшого стратегічного терміну як «соціалістичне гармонійне суспільство» 社会主义和谐社会 Цей термін був офіційно введений як стратегічна мета Комуністичної партії Китаю на 4-й пленарній сесії 16-го Центрального комітету КПК 19 вересня 2004 року. Ця стратегія відображала ідею створення суспільства, де всі соціальні групи та класи працюють разом, розв'язуючи суперечності та забезпечуючи соціальну стабільність. Саме Ху Цзіньтао буде активно використовувати конфуціанство як символ і як практичний орієнтир для формування єдності в країні. Тож цей термін був частиною ширшої концепції «гармонійного суспільства» 和谐社会 яка має корені в саме конфуціанстві, але яке було адаптована до соціалістичних цілей. Саме при ньому запроваджуються перші у сфері дипломатії м'якої сили перший Інститут Конфуція 孔子学院 21 листопада 2004 року в Сеулі, Південна Корея. Станом на 2014 рік у десятках країн на шести континентах діяло понад 480 Інститутів Конфуція. (41, Samuel S. Kim)

Основна функція цих інститутів полягає в покращенні розуміння китайської культури через вдосконалення мовних навчальних закладів закордоном, з метою сприяння кращому взаєморозумінню, як це виражено в ідеї нового і гармонійного світового порядку.

Певні зміни і акценти в зовнішній і внутрішній політиці відбуваються з приходом до влади Сі Цзіньпіня 习近平, який прийшовши до влади в 2012 році як генеральний секретар Комуністичної партії Китаю (КПК). Він змінив курс країни, повернувшись до більш централізованого та авторитарного стилю керівництва, подібного до Мао Цзедуна, але з акцентом на національне відродження та культурну ідентичність. Сі заявив «**新时代中国特色社会主义思想**» («соціалізм із китайськими характеристиками нової ери») (42, Portal of the Central People's Government of the People's Republic of China,)., повертаючи «соціалізму» 社会主义 ідеологічну вагу але більш націоналістичну чим космополітичну-комуністичну як у Мао. Мовна політика за Сі стала більш асиміляційною та централізованою. У 2021 році КПК скасувала формулювання в законодавстві, яке гарантувало права дітей національних меншин на освіту рідними мовами, замінивши його акцентом на викладання національної мови Це відображає прагнення Сі до культурної єдності та національного відродження, що контрастує з періодом після Дена, де мовна політика була менш жорсткою щодо меншин. Крім того, Сі посилив глобальне просування китайської мови через ініціативи, як-от Конфуцієві інститути які були запроваджені під час Ху Дзіньтао, що сприяє культурному впливу Китаю за кордоном. Слово «нація» 民族 набуло націоналістичного забарвлення, як у фразі «**中华民族伟大复兴**» (43, The Central People's Government of the People's Republic of China) («велике відродження китайської нації») із промови Сі 1 липня 2021 року до 100-річчя

КПК, що підкреслює асиміляцію меншин, хоча сам лозунг термін був придуманий ще при Цзяні Цземіні у 2001 році. Це відображає його акцент на культурній ідентичності, на відміну від Дена і його наступників, де мовна політика була більше пов'язана з економічною інтеграцією.

ВИСНОВОК

Отже, Політична ідеологія в Китаї тісно пов'язана з мовою та її семантикою, формуючи їх як інструмент влади. На прикладі Китаю видно, як мова відображає ідеологічні пріоритети - від революційного запалу до економічного прагматизму та націоналістичного відродження, - стаючи засобом контролю, мобілізації та уніфікації суспільства в руках влади.

Дослідження впливу політичних змін на розвиток китайської мови з середини 20-го століття до сьогодення показало, що мова в Китаї є не лише інструментом комунікації, а й потужним засобом реалізації ідеологічних, соціальних і культурних цілей. Аналіз історичних періодів - від заснування КНР у 1949 році до сучасності (2025 рік) - виявив чіткі закономірності у трансформації стандартизації, лексики та семантики китайської мови під впливом політичних ідеологій і стратегій.

У період правління Мао Цзедуна (1949-1976) китайська мова стала інструментом революційної ідеології. Політика Мао, заснована на марксизмі-ленінізмі, акцентувала увагу на спрощенні ієрогліфів і стандартизації путунхуа (普通话) для підвищення грамотності мас, особливо селянства, яке він вважав основною революційною силою. Лексика цього періоду була насичена ідеологічними термінами, такими як «революція» (革命), «контрреволюція» (反革命) і «товариш» (同志), які формували свідомість мас через пропаганду. Культурна революція (1966-1976) посилила цей вплив, використовуючи гасла, як «Знищити чотири старі» (破四旧), для розриву з традиціями, але водночас призвела до втрати регіональних діалектів і культурної спадщини, що стало значною ціною за уніфікацію.

Ера Ден Сяопіна (1978-2000) ознаменувала перехід від ідеологічного контролю до прагматичного підходу, що відобразилося в мовній політиці. Політика «реформ і відкритості» 改革开放 сприяла глобалізації мови, вводячи нові терміни до дискурсу, пов'язані з ринковою економікою, як-от «економічна зона» 经济特区 чи «приватне підприємство» 私营企业. Семантика слова «ринок» 市场 змінилася з негативної (асоціація з капіталізмом) на позитивну, символізуючи економічний розвиток. Освітні реформи, зокрема відновлення Гаокао (高考) і введення англійської мови в навчальні програми, підкреслили важливість глобальної інтеграції, що призвело до появи кода-міксингу (наприклад, «cool» 酷). Водночас стандартизація путунхуа закріпилася через закони, як-от «Закон про національну мову» 1982 року, що зміцнило національну єдність.

Сучасний період (2001-2025), який охоплює правління Цзян Цземіня, Ху Цзіньтао та Сі Цзіньпіна, демонструє поєднання глобалізації та націоналістичного відродження. Цзян Цземінь через теорію «Три представництва» 三个代表 ввів терміни, як «передові продуктивні сили» 先进生

产力, що відображали економічну модернізацію. Ху Цзіньтао зосередився на «гармонійному суспільстві» 和谐社会, використовуючи м'яку силу через Інститути Конфуція для поширення китайської мови та культури за кордоном. Сі Цзіньпін, у свою чергу, посилив централізацію, акцентуючи на «великому відродженні китайської нації» (中华民族伟大复兴). Його політика стала більш асиміляційною, зокрема через скасування прав меншин на освіту рідними мовами (2021), що підкреслює націоналістичний вектор. Вплив цифровізації та цензури (наприклад, Великий китайський фаєрвол) створив нові виклики: з одного боку, з'явилися терміни, пов'язані з технологіями (як «інтернет» 互联网), з іншого - цензура обмежила свободу мовного самовираження, особливо в онлайн-просторі.

Порівняння періодів показує, що при Мао мова була інструментом ідеологічної боротьби, при Дені - засобом економічної модернізації, а при Сі - символом національної єдності та культурного відродження. Ці зміни ілюструють, як політична ідеологія формує мову, впливаючи на її стандартизацію (путунхуа стала домінуючою), лексику (з'явилися нові терміни, як «реформи» 改革 чи «нація» 民族) і семантику (наприклад, еволюція «революції» 革命 від класової боротьби до метафори прогресу).

Моє дослідження підкреслює, що китайська мова є відображенням політичних пріоритетів, але водночас багатогранним явищем, яке не повністю піддається контролю.

Перспективи подальших досліджень можуть включати аналіз впливу штучного інтелекту та соціальних мереж (наприклад, WeChat, Douyin) на мову, а також вивчення мовних прав національних меншин у контексті асиміляційної політики Сі Цзіньпіна. Крім того, варто дослідити, як глобалізація впливає на баланс між збереженням мовної чистоти та інтеграцією іншомовних елементів у китайську мову. Ця робота закладає основу для глибшого розуміння взаємозв'язку між політикою, ідеологією та мовними трансформаціями в Китаї, відкриваючи нові напрями для лінгвістичних і соціокультурних досліджень.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Anderl, C., & Osterkamp, S. (Eds.). (2016). *Cultures of writing in China* . Brill.
2. Bakken, B. (2000). *Визначення суспільства: human improvement, соціальний контроль, і питання про modernity in China* . Oxford University Press.
3. Chen, P. (1999). *Modern Chinese: History and sociolinguistics* . Cambridge University Press.
4. DeFrancis, J. (1984). *The Chinese language: Fact and fantasy* . University of Hawai'i Press.
5. DeFrancis, J. (1989). *Visible speech: diverse oneness of writing systems* . University of Hawai'i Press.
6. Feng, S. (2008). *Prosodic grammar of Mandarin Chinese* . De Gruyter.
7. Hao, Y. (2021). *Language policy and national identity in China* . Routledge.
8. Hansen, MH (2015). *Educating the Chinese individual: Life in a rural boarding school* . University of Washington Press.
9. Li, W. (2018). *Лінгвістична diversity і національна language policy in China* . Palgrave Macmillan.
10. Moser, D. (2016). *A billion voices: China's search for a common language* . Penguin.
11. Norman, J. (1988). *Chinese* . Cambridge University Press.
12. Sun, C. (2006). *Chinese: A linguistic introduction* . Cambridge University Press.
13. Wang, X. (2015). *Mandarin Chinese: A functional reference grammar* . Routledge.
14. Wang, Y. (2018). Language reform and identity in modern China. *Journal of Asian Studies*, 77 (3), 621-640.
15. Wei, L. (Ed.). (2016). *The Routledge handbook of Chinese language and culture* . Routledge.
16. Zhao, S. (2019). Language policy and modernization у Китаї. *International Journal of the Sociology of Language*, 260 , 35–52.
17. Чжоу, М. (2003). *Multilingualism in China: Політичні політики щодо реформування для minority languages*. Mouton de Gruyter.
18. Чжоу, М. (2010). Language ideology in contemporary China. *Language Problems & Language Planning*, 34 (1), 1–15.
19. Zhou, Y., & Sun, H. (2020). Sociopolitical factors в еволюції з Putonghua. *Linguistics of the Tibeto-Burman Area*, 43 (2), 254-274.
20. Zhu, H. (2011). *Multilingualism in China: The politics of using minority languages*. Springer.